

Wydział Medyczny
Politechniki Wrocławskiej

Katedra Nauk Społecznych i Chorób Infekcyjnych

Accept
lhr

Wrocław, 6.11.2025 r.

Prof. dr hab. n. med. i n. o zdr., mgr prawa Marta Rorat

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ lek. Dominika Rykowska

**pt. „Ocena postaw wobec szczepień przeciwko grypie i wiedzy
o zapobieganiu zachorowaniom na gripę wśród personelu medycznego
UCK WUM w Warszawie”**

przedłożonej Radzie Dyscypliny Nauk Medycznych
Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

UWAGI WSTĘPNE

Przedłożona mi do recenzji praca doktorska **lek. Dominiki Rykowskiej** pt. „Ocena postaw wobec szczepień przeciwko grypie i wiedzy o zapobieganiu zachorowaniom na gripę wśród personelu medycznego UCK WUM w Warszawie” została przygotowana pod opieką naukową **prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Ernesta Kuchara** (promotora) i **dr n. med. Moniki Wanke-Rytt** (promotora pomocniczego).

Praca doktorska stanowi zbiór 3 powiązanych ze sobą tematycznie publikacji. Poświęcona została problematyce zapobiegania grypie za pomocą szczepień ochronnych wśród personelu medycznego Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (UCK WUM). Dobór tematu należy ocenić pozytywnie z dwóch powodów. Po pierwsze wirus grypy jest jednym z najczęstszych czynników etiologicznych infekcji układu oddechowego zarówno

w populacji dzieci jak i dorosłych na całym świecie, odpowiedzialnym za setki tysięcy zgonów rocznie (szczególnie u osób w podeszłym wieku), co więcej jest jednym z nielicznych przeciwko którym dostępna jest bezpieczna i skuteczna szczepionka. Po drugie jako grupę docelową Doktorantka wybrała pracowników ochrony zdrowia, osoby bardziej narażone na zakażenie z racji bliskich kontaktów z chorymi, które mogą być również źródłem infekcji dla pacjentów. To właśnie na nich spoczywa szczególny prawny, zawodowy ale także moralny obowiązek dbania o bezpieczeństwo zdrowotne chorych korzystających ze świadczeń opieki zdrowotnej. Budowanie właściwych postaw prozdrowotnych w grupie pracowników ochrony zdrowia jest kluczowe nie tylko w znaczeniu epidemiologicznym, ale także informacyjno-edukacyjnym – spójny, wiarygodny, oparty na dowodach przekaz na temat metod profilaktyki kierowany od personelu do pacjentów.

Pierwsza praca badawcza o przewrotnym tytule „Vaccine or Garlic—Is It a Choice? Awareness of Medical Personnel on Prevention of Influenza Infections.” odnosi się do stanu wiedzy o metodach zapobiegania zakażeniom wywołanym przez wirusy grypy wśród pracowników szpitali klinicznych. Badanie obnażyło braki elementarnej wiedzy na temat skuteczności poszczególnych metod zapobiegania zakażeniom wirusami grypy. Zaledwie około 30% osób uważało noszenie maski ochronnej i szczepienie przeciwko grypie za skuteczne w zapobieganiu infekcji. Grupą najlepiej poinformowaną, co nie jest zaskakujące, byli pracownicy szpitala pediatrycznego. Pielęgniarki dwukrotnie rzadziej niż lekarze deklarowały, że szczepienie przeciwko grypie zapobiega infekcji. Jednocześnie około 20% z nich uważało, że spożywanie czosnku skutecznie zapobiega zakażeniu grypą, a 28% deklarowało, że codzienne przyjmowanie witaminy C jest pomocne w zapobieganiu chorobie. Takie tezy w czasach medycyny opartej na dowodach są wręcz kuriozalne i dowodzą pilnej potrzeby wdrożenia edukacyjnych działań naprawczych.

W drugiej publikacji zatytułowanej „Influenza vaccination from the perspective of health care workers at university hospitals” Doktorantka wraz ze współautorami wskazują na niską wyszczepialność przeciw grypie wśród pracowników medycznych. W analizowanym sezonie tylko 25% osób zadeklarowało, że jest zaszczepionych, a 54% planowało zaszczepić się w następnym sezonie. Znamienne częściej byli to mężczyźni, osoby w wieku <40 lat, lekarze i osoby pracujące w szpitalu dziecięcym. Mieli oni również bardziej pozytywne nastawienie do interwencji promujących szczepienia. Wśród czynników najbardziej przekonujących do szczepienia wymieniano: szczepienie nieodpłatne (52,6%), dostęp do pełnej informacji na temat szczepienia (44,9%) oraz szczepienie w godzinach (42,9%) i w miejscu pracy (38,8%). Narzucenie obowiązku prawnego szczepienia przekonałoby jedynie ¼ osób, jednocześnie zniechęciłoby blisko 23%

respondentów, co jest bardzo niepokojącym wynikiem, bo dowodzi siły pozamerytorycznych motywów działania.

Trzecia publikacja – „Zapobieganie grypie wśród pracowników polskich szpitali – przegląd opisowy” porusza aspekty organizacyjne i edukacyjne, koncentrując się na potencjalnych interwencjach systemowych, które pozwoliłyby na poprawę wyszczepialności przeciw grypie wśród pracowników ochrony zdrowia. Autorzy odnoszą się do zagadnień prawno-organizacyjnych i roli lekarzy medycyny pracy, jako sprawujących profilaktyczną opiekę nad pracownikami.

OCENA FORMALNA PRACY

Przedstawione jako zbiór prace wskazują, że Autorka konkretnie zdefiniowała problem badawczy, dostrzegając jego wielowymiarowość. Zwróciła uwagę na niepokojące zjawisko (od lat obserwowane) słabej wyszczepialności przeciw grypie wśród pracowników ochrony zdrowia, poszukała jego źródeł, dokonała przeglądu możliwych interwencji, co skonfrontowała z opiniami osób ankietowanych, jednocześnie będąc osobiście aktywnie zaangażowaną w promocję szczepienia wśród ankietowanych pracowników szpitala.

Praca doktorska została przygotowana w oparciu o zbiór publikacji, które spełniają wymóg jednolitej tematyczności – łączą się ze sobą główną osią badawczą. We wszystkich trzech publikacjach lek. Dominika Rykowska jest pierwszym autorem. Dwie zostały opublikowane w języku angielskim, w czasopismach o zasięgu międzynarodowym, jedna w języku polskim, wszystkie w czasopismach posiadających współczynnik wpływu impact factor (w sumie 9). Dwie prace mają charakter badawczy - ankietowy, jedna przeglądowy.

Rozprawa Doktorska zawiera: stronę tytułową, słowa kluczowe, wykaz publikacji, spis treści, wykaz najczęściej stosowanych skrótów, dwujęzyczne streszczenie, strukturalny opis podsumowujący wszystkie publikacje, kopie opublikowanych artykułów, bibliografię i oświadczenia współautorów odnoszące się do ich wkładu w powstanie publikacji. Z oświadczeń i kolejności autorstwa wynika wiodąca rola Doktorantki w tworzeniu publikacji. Dotyczy to koncepcji, metodyki, zbierania danych, interpretacji wyników, pisania manuskryptów. Zaangażowanie na wszystkich etapach tworzenia prac naukowych potwierdza dominujący wkład Doktorantki, świadczy o umiejętnościach, rzetelności, wiarygodności i samodzielności naukowej.

Rozprawa została złożona w sposób estetyczny, przejrzysty. Liczy łącznie 102 strony i zawiera wszystkie niezbędne elementy strukturalne, co świadczy o zrozumieniu idei pisania doktoratu ze zbioru publikacji. Zebrana literatura obejmuje 78 pozycji w podsumowaniu zbioru, sumarycznie z poszczególnych publikacji jest większa. Piśmiennictwo jest aktualne, adekwatne do

podjętej tematyki. Streszczenie ma charakter strukturalny, wyraźnie wydzielają się wprowadzenie, cel, wyniki i wnioski, które są spójne z treścią pracy doktorskiej. Zawiera wszystkie kluczowe informacje, które spina syntetyczne podsumowanie.

Jedyne, drobne pisarskie nieprawidłowości to brak odniesienia do piśmiennictwa w pierwszym akapicie punktu 1.3. oraz punkcie 1.7. a także brak pełnego linku do strony przy ryc. 1.

Reasumując: Ocena pracy doktorskiej lek. Dominiki Rykowskiej pod względem formalnym jest wysoka. Praca została przygotowana w sposób prawidłowy, spełnia wszystkie stawiane tego typu działom wymogi. Całość jest czytelna, klarowna, logiczna, estetyczna i właściwie zedytowana. Użyty język ma charakter naukowy. Strukturalnie rozprawa nie budzi żadnych zastrzeżeń.

OCENA MERYTORYCZNA PRACY

Tytuł pracy doktorskiej właściwie charakteryzuje cel i sens badania. Użyty skrót nie jest jednak oczywisty i powinien być zastąpiony pełną nazwą jednostki. Dwujęzyczne streszczenie, napisane zostało w sposób poprawny, zawiera niezbędne informacje.

Publikacje wchodzące w skład pracy doktorskiej opublikowane zostały w recenzowanych czasopismach naukowych, tym samym poddano je pierwszej merytorycznej ocenie. Obok ponownej szczegółowej analizy wszystkich artykułów, rolą recenzenta jest weryfikacja tego, na ile wybrane prace naukowe łączą się tematycznie, realizują wspólny cel, tworzą spójną całość. To właśnie umiejętność kojarzenia, łączenia faktów, wyników, wyciągania szerszych wniosków pozwala ocenić potencjał Doktoranta do rozwiązywania problemów naukowych. Pod tym względem lek. Dominika Rykowska poprawnie zrealizowała zadanie – przygotowała publikacje naukowe, określiła cele, zastosowała odpowiednie metody, dokonała właściwej analizy, skomentowała wyniki i sformułowała adekwatne wnioski.

We wstępie Doktorantka w sposób prawidłowy wprowadza do tematu, przedstawia dane epidemiologiczne dotyczące grypy, opisuje przebieg i powikłania choroby, omawia nieswoiste metody profilaktyki oraz szczegółowo przytacza dane z piśmiennictwa dotyczące szczepień ochronnych, ich rodzaju, skuteczności i znaczenia - zwłaszcza w odniesieniu do personelu medycznego. Dodatkowo opisuje czynniki determinujące realizację szczepień w tej grupie, oraz wpływ poszczególnych interwencji na poprawę wyszczepialności w różnych krajach.

Cele badawcze zostały prawidłowo określone i są konsekwentnie rozwijane i weryfikowane w wynikach. Materiał i metody zostały właściwie dobrane i opisane.

Oceniane kolejno publikacje zostały przygotowane zgodnie z metodologią powszechnie stosowaną dla poszczególnych rodzajów badań: pracy pogładowej i badawczej (ankietowej). Materiał

został właściwie zebrany i poddany szczegółowej analizie; grupy badawcze są reprezentatywne; przyjęte metody (w tym statystyczne) są adekwatne i wydolne, co pozwoliło na uzyskanie wiarygodnych wyników, będących podstawą sformułowania wniosków. Piśmiennictwo wyselekcjonowane do pracy poglądowej jest aktualne i reprezentatywne.

Forma przedstawienia wyników nie budzi zastrzeżeń. Ma to szczególne znaczenie w pracach badawczych, gdzie z uwagi na liczne dane, większość z nich zaprezentowana została za pomocą tabel i wykresów, co znacznie poprawia ich czytelność. Omówienie wyników przygotowane zostało w sposób prawidłowy, uwagę zwracają trafne komentarze, uzasadnienia, co świadczy o dociekliwości i rzetelności badacza.

Na poziomie publikacji uzyskane wyniki są komentowane w dyskusji. Prowadzona dyskusja jest merytoryczna, naukowa, z odnośnikami do adekwatnych pozycji literatury światowej, co świadczy o ogólnej wiedzy teoretycznej autorki z zakresu chorób infekcyjnych i umiejętnościach pisarskich. Z poznawczego punktu widzenia ciekawe byłoby stworzenie listy fałszywych teorii na temat szczepienia przeciwko grypie krążących wśród polskiego personelu medyczny, które należałoby obalać przy okazji szkoleń i kampanii edukacyjnych.

Na uwagę zasługuje odniesienie się w trzeciej pracy do przepisów prawa. Choć brakuje nieco bardziej wnikliwego, krytycznego komentarza prawnego, porządkującego ograniczenia i realne możliwości poprawy skuteczności programów szczepień wśród pracowników.

Wnioski zarówno w poszczególnych pracach jak i zbiorcze zostały sformułowane prawidłowo. Oparte na wynikach, są spójne i konsekwentne.

Ograniczenia pracy wymienione przez Autorkę w publikacjach nie budzą zastrzeżeń, są ważnym elementem każdego badania.

Reasumując: Ocena pracy doktorskiej lek. Dominiki Rykowskiej pod względem merytorycznym jest pozytywna. Analizując rozprawę nie dostrzegam wad, które świadczyłyby o złym warsztacie naukowym, dyskredytowały wnioski lub wskazywały na brak umiejętności prowadzenia badań naukowych. Lek. Dominika Rykowska wykazuje prawidłowy tok myślenia i pracy naukowca, dostrzega ważne problemy medyczne i ich różne aspekty, poprawnie konstruuje tezy, przeprowadza analizy, opisuje wyniki, formułuje wnioski. Jako lekarz skupia się przede wszystkim na praktycznych aspektach prac badawczych.

WNIOSKI KOŃCOWE RECENZJI:

Przedłożona mi do oceny rozprawa doktorska lek. Dominiki Rykowskiej pt. „Ocena postaw wobec szczepień przeciwko grypie i wiedzy o zapobieganiu zachorowaniom na gripę wśród personelu medycznego UCK WUM w Warszawie” jest wartościową pracą badawczą, odnoszącą się do bardzo ważnego medycznie, epidemiologicznie jak i społecznie problemu profilaktyki zakażenia wirusem grypy. Uzyskane wyniki nie tylko potwierdzają istniejącą, ale także poszerzają wiedzę na temat znajomości profilaktyki grypy wśród personelu medycznego oraz przeszkód w realizacji szczepień w tej grupie. Szczególnym walorem pracy jest fakt pokazania polskiej rzeczywistości, braków wiedzy, zakorzenienia mitów wśród pracowników ochrony zdrowia oraz propozycji rozwiązań stosowanych do naszych warunków, w tym prawnych.

Autorka rozprawy ma poprawny warsztat pracy naukowej, potrafi formułować pytania badawcze, interpretować wyniki, wyciąga wnioski, posiada dużą wiedzę w prezentowanej tematyce, wykazuje się umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Założony cel badania został zrealizowany a całość rozważań jest zgodna z treścią tytułu rozprawy. Praca przygotowana jest starannie, rzetelnie, zgodnie z wymogami zarówno pod względem formalnym jak i merytorycznym.

Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668) i mam zaszczyt przedstawić Radzie Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego wniosek o dopuszczenie lek. Dominiki Rykowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Marta Rorat